

тові викладання мови дало видання навчального посібника німецькою мовою (автори Г. Бочко, Л. Пашунова, В. Стась) як додаткового матеріалу до існуючого підручника. В ньому є розділ про життя іноземців у Німеччині, про їхню творчість, а також тексти про Україну, що допомагає студентам порівнювати культуру та історію двох народів.

ПРОБЛЕМА ГАРМОНІЇ БУТТЯ У ТВОРЧОСТІ МИХАЙЛА ІВЧЕНКА

Н. Пелешенко (кафедра філології)

Основою творчості українського імпресіоніста Михайла Івченка є взаємини людини і навколишнього світу, пошуки гармонії між ними, що було характерним для модерністського світогляду.

Кінець ХІХ— перша половина ХХ ст. став черговим поверненням до романтично-барокового світогляду, що, згідно з теорією культурних хвиль Г. Вельфліна, Ю. Кшижанівського, Д. Чижевського, чергується в духовно-історичному розвитку з протилежним класицистично-ренесансним типом світосприймання.

Один з ідеологів європейського модернізму Ф. Ніцше, котрий сформувався як творча особистість під впливом німецької класичної філософії Гегеля, Фіхте, Шеллінга епохи романтизму, кодово означив ці два типи культури як “аполонівський” (рацію, мораль, норма, краса) та “діонісійський” (ірраціоналізм, чуттєвість, нерегламентованість).

Модернізм у мистецтві не виник раптово з одного твору чи маніфесту. Його програма зароджувалася в попередньому стилі, що вже дійшов межі ідеологічної завершеності та екзистенційної вичерпаності. Іконічний знак реалізму замінюється конвенційним знаком, знаком-символом модерної культури. Фундаментальною засадою романтичної епістеми Б. Рассел вважає бунт “індивідуалістичних інстинктів супроти соціальних зв'язків”, який призводить до кризовості світовідчуття та постійного несвідомого пошуку гармонії, що відбиває творчість письменників ірраціонального типу культури. Як зазначає російський філософ-екзистенціаліст М. Бердяєв, людство поділяється на два типи — ті, що живуть у гармонії зі світом і ті, котрі перебувають у дисгармонійних стосунках з реальністю. Романтично-барокові епохи породжують другий тип людей, оскільки основою пізнання та мірилом об'єктивності стає суб'єктивний світ. Саме тому лейтмотивом творчості Михайла Івченка є настрій смутку

та печалі, що йдуть від постійного відчуття втраченої або невіднайденної гармонії буття.

Перебуваючи серед людей, герої творів М. Івченка надзвичайно гостро відчують відмежованість власного духовного світу, свою незакоріненість у реальності. В залежності від того, наскільки гостро і в який період життя приходять ці почуття, герої обирають різні варіанти втечі в іншу, часто уявну, реальність. Часом це — світ кохання, у якому, проте, їх знову чекає розчарування, оскільки й воно не є панацеєю від самотності. Деяким героям творів М. Івченка щастить віднайти сенс існування якщо не в цьому світі, то у певній екстремальній ситуації, або й навіть у смерті (“В сонячному колі”, “Напоєні дні”, “В первісні простори”, “Шуми весняні”, “До землі”, “Горіли степи”, “Землі дзвонять”, “В останні хвилини”).

Людина — випадковий гість у світі, сторонній перехожий по дорозі до Вічності, якої так прагнув філософ-богослов Григорій Сковорода (“Напоєні дні”), але так і не знайшов її у “світі тіней”, що був лише відбитком світу істинного, Божого.

Творчість М. Івченка аполітична, позбавлена “соціального марнування”. Головне для письменника — це “драма ідей”, що художньо виражена засобами імпресіоністичної поетики: створенням лейтмотиву твору, тобто наскрізного образу (“Шуми весняні”, “Горіли степи”, “Напоєні дні”, “Смертний спів”, “Землі дзвонять”), сюжетної побудови за принципом кільця (“Тіні нетлінні”) та змішаним кільцево-мозаїчним типом (“Горіли степи”, “Напоєні дні”, “Смертний спів”).

Звучання високої туги за гармонією письменник-імпресіоніст передає дуже часто образами сутінок, напівтемряви (перехідний стан між світлом і темрявою загострює тугу за світлом, вважає М. Бердяєв). Зоряна ніч стає символом екзистенційної проблематики “З неба рясними китицями звисали зорі. Там хтось творив велику розгадку життя. І боліло серце, що не може відчутти й зрозуміти цієї останньої правди.”. Подібні відчуття й настрої передають образи тіней, дзеркала, плеса річки. Важливим моментом ідейно-образної гармонізації в М. Івченка є звернення до інших видів мистецтва, зокрема до музики. На сторінках його оповідань та повістей звучить якась мелодія, наспів, а іноді чути звуки конкретного музичного інструменту: роялю, органу, сопілки.

Усвідомлення людиною себе як центру Всесвіту, так і лише “клітиною всього сущого”, однаково штовхає як до Богопізнання, так і до відчуття Богопокинутості, що є, до речі, характерною філософсько-психологічною ознакою модерної епохи. У творах М. Івченка

дуже часто присутній слуховий образ церковного співу, подзвону, що закликає на службу Божу. Це огортає душі героїв настроєм туги за чимось високим і незбагненим.

Свідоме чи несвідоме прагнення гармонії було життєвою потребою, творчим стимулом митця, який прагнув пізнати світ через призму людської особистості.

Отже, стрижнем творчості М. Івченка була естетична категорія гармонії людського буття.

МОВНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПОНЯТТЯ “ПРАВО” В УКРАЇНСЬКІЙ ТА ЯПОНО-КИТАЙСЬКІЙ КУЛЬТУРНІЙ ТРАДИЦІЇ

*В. Резаненко (кафедра філології),
Т. Жарко (ФЮОН)*

1. Мова і передусім її лексика не тільки найбільш ефективний засіб відображення ідей, думок як продукту розумової діяльності людини, але й єдиний засіб формулювання ідей, вираження її намірів щодо практичних дій. Тож можна сказати, що слово не тільки повною мірою відображає акти суто розумової діяльності, а є й одним із важливих засобів організації практичної діяльності людини.

2. У кожній мові певне слово отримує статус загальноживаного тільки тоді, коли воно або потенційно може бути зрозумілим принаймні для переважної більшості носіїв тієї чи іншої мови. А це означає, що семантичне поле слова повинно включати поняття, пов'язані з певними національними традиціями, звичаями, з практичною діяльністю носіїв мови.

3. Комунікативна функція слова повинна відповідати цілям і характеру мовного спілкування (побутове, офіційне, професійне тощо). Отже, стереотип ставлення носія мови до слова формується в процесі його практичної діяльності.

4. Практика показує, що навіть між носіями однієї мови можуть бути розбіжності щодо розуміння того чи іншого слова, особливо коли воно потрібне для конкретного вираження певної думки. Проблема може ускладнюватись, коли йдеться про досягнення взаєморозуміння між носіями різних мов.

Цікавим, на наш погляд, є ілюстрація цього за допомогою порівняльного мовного аналізу семантичних полів слова “право” в українській та японо-китайській мовній традиціях як важливого поняття у мовах будь-яких народів.